The Kurtuvėnai manor house

The Kurtuvėnai manor has been mentioned in historical sources since 1498. Since 1993 the central part of the Kurtuvėnai manor house has been attached to the Kurtuvėnai regional park. Since 1995 archaeological investigations have been conducted at the Kurtuvėnai manor. In 2007 4 objects were excavated: the terrace of the Pliateris manor house, the icehouse, the coach house, and the forge as well as the future water main and sewer line routes. A total area of 596 m^2 was excavated in 2007: 372 m^2 on the terrace of the Pliateris manor house, 51 m^2 at the icehouse, 109 m^2 at the coach house, and 53 m^2 at the forge. Test pits with a total area of 11 m^2 were excavated at sites on the water main and sewer line route.

An 0.8–1.8 m thick cultural layer, which contained the foundations of the manor house and in which 5 stages are distinguished, was discovered on the terrace of the Pliateris manor house. The earliest stage, which contained the remains of a clay stove decorated with 'pot-shaped' stove tiles (Topfkachel), dates to the 16th century. The foundations of the second and third stages (Fig. 1) date to the 17th – early 18th century. The Nagurskis manor house built in the first half of the 18th century (Fig. 2) belongs to the fourth stage. The manor house remains from the last or fifth stage are assigned to the Pliateris family and date to the 19th century. Only the foundations of the icehouse, coach house, and forge were unearthed.

In 2007 a total of 4091 finds were collected: 777 pottery sherds, 1587 stove tile sherds, 304 roof tile sherds, 496 glass shards, 336 metal and other artefacts, and 591 bone fragments. The most interesting of them are the stove tiles (Figs. 4–6) and the 5 16th–19th-century coins.

Andrius Vaicekauskas

Alantos dvarvietės teritorija

2007 m. buvo atlikti archeologiniai žvalgomieji tyrinėjimai Alantos dvarvietės (Molėtų r.) teritorijos ŠR dalyje, Virintos upės P pakrantėje, numatomo tvarkyti paplūdimio vietoje. Čia ištirti 5 bendro 17,4 m^2 ploto archeologiniai šurfai, po velėna aptiktas 20–85 cm storio dirvožemio horizontas. Archeologiškai vertingo kultūrinio sluoksnio ir archeologinių radinių neaptikta.

Atlikus archeologinius žvalgomuosius tyrinėjimus, papildomai buvo žvalgyta dvarvietės teritorija, apžiūrint žemės paviršių, gyventojų judintos žemės vietas, natūralias atodangas, apklausiant vietinius gyventojus.

Dvarvietės teritorijos PR dalyje, ant mišku apaugusio šlaito, Virintos upės V pakrantėje, buvo aptikta vietinės mokyklos mokinių iškasta apie 1,5x1,5 m dydžio ir apie 1,2 m gylio duobė, apdengta medžių šakomis. Duobės koordinatės LKS–94 sistemoje X=6135699, Y=0583837. Šalia duobės, iš jos iškastose žemėse rasta XVI a. pabaigos – XVII a. koklių ir puodų šukių. Šie kalvos, kurios viršuje buvo Alantos dvarvietė, šlaite aptikti radiniai greičiausiai susimaišė su žemėmis nuo kalvos viršaus pilant sudaužytų puodų ir koklių šukes.

The grounds of the Alanta manor site

In 2007 a field evaluation was conducted in the NE part of the grounds of the Alanta manor site (East Lithuania, Molėtai district), on the S bank of the river Virinta, and at the beach site that is planned to be put in order. After excavating 5 test pits (a total area of 17.4 m^2), no cultural layer or finds were discovered. During

a field survey in the SE part of the manor site, a pit, approximately 1.5x1.5 m in area and approximately 1.2 m deep, which had been dug by pupils from the local school, was discovered on a forested slope on the W bank of the Virinta. Late 16th–17th-century stove tile and pot sherds were found beside the pit in the earth that had been removed.

Gintautas Zabiela

Anykščių dvarvietė

2007 m. Anykščių dvarvietės (Anykščių miestas) PR dalyje LAD vykdė žvalgomuosius archeologinius tyrinėjimus, kuriuos paskatino būsimi dvarvietės P dalyje stovinčio medinio pastato rekonstrukcijos darbai.

Faktų apie Anykščių dvaro raidą yra pateikęs A. Baliulis (A. Baliulis, Anykščiai XV–XVIII a., *Anykščiai istorijoje, literatūroje, atsiminimuose,* V., 1992, p. 51–55, 62–65, 67–68), tačiau jie vieningos sistemos nesudaro ir nėra susieti su turimais archeologiniais duomenimis. Iš seniausio išlikusio 1853 m. sudaryto plano matyti, kad tuo metu dvaro pastatai stovėjo kiek arčiau dabartinės J. Biliūno gatvės (A. Miškinis, *Lietuvos urbanistikos paveldas ir jo vertybės,* t. II: *Rytų Lietuvos miestai ir miesteliai*, II knyga, V., 2005, p. 32, pav. 19). Dabartinis dvarvietės PR dalies užstatymas susiformavo XIX a. antrojoje pusėje – greičiausiai po 1863 m. sukilimo. Čia 1867 m. buvo pastatyta mūrinė Aleksandro Neviškio cerkvė, stovinti ir dabar. Dabartinis Anykščių regioninio parko direkcijos pastatas (J. Biliūno g. 55) medinis, vienaukštis, orientuotas beveik R–V kryptimi, 26,9x13 m dydžio, su Š kampe iškastu 5,2x4,4 m dydžio iš akmenų mūrytu rūsiu. Jis pastatytas 1883 m. kaip pradinė mokykla rusų dėstomąja kalba. Išliko jos 1900 m. aprašymas, pagal kurį čia buvo dvi klasės: butai jaunesniajam mokytojui (2 nedideli kambariai) ir vyresniajam mokytojui (didesni kambariai ir virtuvė). 1887 m. buvo pastatytas bendrabutis šios mokyklos moksleiviams (tebestovi į PV nuo mokyklos pastato). Panašiu laiku turėjo būti pastatytas ir ūkinis pastatas, esantis labiau į ŠV nuo abiejų pastatų, daugiau kiemo gilumoje (tebestovintis kaip ūkinis pastatas). 1891 m. miesto plane visi šie minimi pastatai jau pavaizduoti. Teritorija į Š nuo mokyklos pastato užstatyta nebuvo. Todėl visiškai neaišku, kokie XIX a. pastato pamatai buvo rasti 1991 m. archeologinių tyrinėjimų metu į P nuo dabartinės Dvaro gatvės, šalia čia augančio seno beržo. Iš skaldytų akmenų mūrytų Š–P kryptimi orientuotų pamatų atkasta tik Š dalis (*ATL 1990 ir 1991 metais*, V., 1992, t. II, p. 46). Tarpukario metais nemaža dvarvietės teritorijos dalis buvo priskirta Anykščių vidurinei mokyklai.

Anykščių dvarvietės tyrinėjimai pradėti 1990 m., kai ji buvo surasta (*ATL 1990 ir 1991 metais,* V., 1992, t. II, p. 44–48), tęsti 1991, 1993, 2004 ir 2005 m. 1990–2005 m. archeologinių tyrinėjimų metu Anykščių dvarvietėje buvo ištirta 13 perkasų (2292 m^2 – realiai tik 618 m^2, kita 2004 m. buvo sunaikinta), 151 šurfas (151 m^2), rasti 53 pavieniai radiniai, 282 koklių fragmentai, 1428 puodų šukės, 3 grindų plytelės, 39 stiklo fragmentai. Dar 62 atsitiktiniai radiniai (7 geležiniai dirbiniai**,** 2 stiklo šukės, 29 koklių fragmentai bei 24 žiestų puodų šukės) 1998 m. į AM pateko iš dvarvietės V dalies. Iš ankstesnių tyrinėjimų metu sukauptų duomenų matyti, kad Anykščių dvarvietėje yra XVI–XIX a. kultūriniai sluoksniai, PV dalyje dengiantys I tūkst. vidurio neįtvirtintos gyvenvietės kultūrinius sluoksnius.